

ידיעון הביטחון הסוציאלי בעולם

גיליון מס' 3 אדר ב' תשע"ו - אפריל 2016

מאת ד"ר ז'ק בנדלק

פתח דבר

ידיעון הביטחון הסוציאלי בעולם – נייר מידע ראשון מסוגו שמפרסם מינהל המחקר והתכנון של הביטוח הלאומי מדי רבעון – מציג את החדשות בתחום מדיניות הביטחון הסוציאלי במדינות שונות לנוכח האתגרים החברתיים שבהן.

גיליון מס' 3 מתמקד בהתמודדות המערכות הסוציאליות של מדינות אירופה עם גלי המהגרים שמגיעים אליהן בחודשים האחרונים ובהשוואות של מגמות הביטחון הסוציאלי בין מדינות בעולם לבין ישראל.

קריאה נעימה,
פרופ' דניאל גוטליב, סמנכ"ל מחקר ותכנון

גלי הגירה שוטפים את מדינות אירופה: איך מערכות הביטוח הסוציאלי ממתמודדות מול הפליטים?

במהלך שנת 2015, כ-1.3 מיליון פליטים הגישו בקשה למקלט מדיני באחת ממדינות האיחוד האירופי, כפליים יותר מבשנה הקודמת (נתוני Eurostat). רוב הפליטים מוצאם מסוריה, אפגניסטן ועיראק. יותר משליש ממבקשי המקלט נרשמו בגרמניה, והשאר בהונגריה, שוודיה, אוסטריה, צרפת, איטליה, פינלנד, בלגיה וספרד ושאר מדינות אירופה. המדינות נערכו במהירות לקליטת הפליטים חסרי הכל ולהספקת צורכיהם הבסיסיים הן באמצעות שירותי רווחה של הרשויות המקומיות והן באמצעות מערכת הביטחון הסוציאלי.

למימון הסיוע, מדינות האיחוד האירופי נעזרות בקרנות שהוקמו למטרה זו על ידי הוועידה האירופית (European Commission). שתי הקרנות הגדולות הן (Fund for European Aid (FEAD), שהוקצו לה 3.8 מיליארד אירו לשנים 2014-2020 ושנועדה למהגרים הסובלים מ"עוני קיצוני", ו-European Social Fund (ESF), עם תקציב של 80 מיליארד אירו לאותן שנים ושמועד לקליטת המהגרים "בשוק העבודה ובחברה".

להלן כמה דוגמאות של סיוע להבטחת קיום הולם במדינות אחדות באירופה:

גרמניה: מרכזי הסיוע מספקים ללא תשלום אוכל, ביגוד, לינה ושירותי בריאות. בנוסף, ניתן סיוע כספי לצרכים האישיים בסך 143 אירו לחודש לכל מבוגר.

שוודיה: אוכל, לינה ושירותים רפואיים מסופקים ללא תשלום, ובנוסף ניתן סיוע כספי בסך 9 אירו ליום לכל מהגר עד קבלת מעמד של פליט. משפחה מקבלת גם סיוע לדיור בסך 89 אירו לחודש. כעת ממשלת שוודיה מחפשת דרכים לצמצם את ההטבות הסוציאליות, בייחוד למי שקיבלו אשרת שהייה זמנית והם רשאים לעבוד.

אוסטריה: טיפולים רפואיים בחינם, לינה במרכזי קליטה וסיוע כספי בסך 40 אירו לחודש, לאדם.

צרפת: מי שמתגורר במרכזי הקליטה זכאי לקצבת המתנה חודשית בסכום של 718-91 אירו לפי מצבו המשפחתי. מי שלא מצא מקום במקלט ציבורי, זכאי לקצבה בסיסית בסך 340 אירו לחודש עד קבלת מעמד סופי. כל המהגרים, גם ללא מעמד חוקי, זכאים לסיוע רפואי.

איטליה: מרכזי הקליטה האזוריים מקבלים מהמדינה סך של 35 אירו ליום למהגר והם מספקים לו אוכל, לינה, טיפולים רפואיים ושיעורים באיטלקית.

אנגליה: סיוע בסיסי בסך 37 ל"ש לשבוע לאדם, עם תוספת לנשים בהריון ולילדים, ושירותי בריאות ממלכתיים ללא תשלום עד קבלת מעמד של פליט.

גם מדינות אמריקה נערכות לקליטת פליטים. **בקנדה** לדוגמה, הממשלה הפדרלית יזמה תוכנית לקליטת פליטים מסוריה, שבמסגרתה הם יזכו לסיוע כספי להבטחת קיום ולביטוח רפואי מלא.

הידעתם?

- **הרשות הפלסטינית: ביטוח לאומי לעובדים מהמגזר הפרטי**
במאס 2016, חוקקה הרשות הפלסטינית חוק שהרחיב את מעגל מבוטחי הביטוח הלאומי גם למגזר הפרטי, נוסף על עובדי המגזר הציבורי. החקיקה החדשה זכתה בסיוע הארגון הבינלאומי לעבודה ILO. ענפי הביטוח יהיו זיקנה, שאירים, נכות, קבורה ונפגעי עבודה. הביטוח הלאומי הפלסטיני ימומן מדמי הביטוח שישלמו העובדים (7.7% מן השכר) והמעסיקים (10.4%). גיל הפרישה נקבע ל-60 לכל העובדים.

- **שוודיה: הופחתו שיעורי דמי הביטוח למעסיקים**
כדי לעודד העסקת עובדים מבוגרים, הופחתו שיעורי דמי הביטוח החלים על המעסיקים (31.42%) מינואר 2016: לעובד שנולד לפני שנת 1937 – 6.15%, ולעובד שנולד בשנים 1937-1950 – 16.36%.

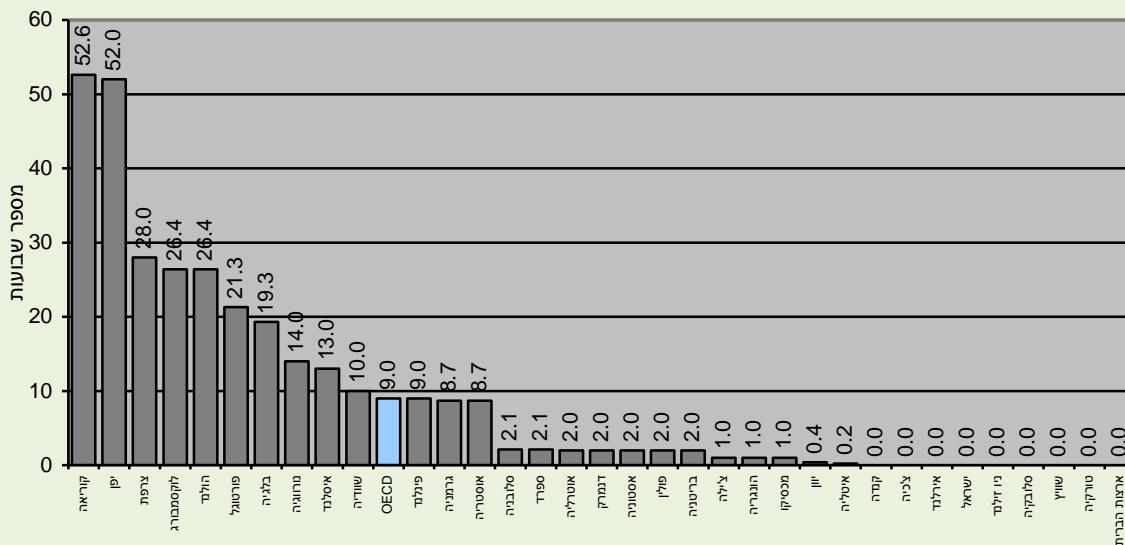
- **פולין: בוטלה העלאת גיל הפרישה**
בניגוד למגמת העלאת גיל הפרישה ברוב המדינות המפותחות, ממשלת פולין החליטה לבטל את העלאת גיל הפרישה החוקי ל-67 (שהיתה צפויה להיעשות בהדרגה עד 2020) ולהשיבו ל-60 לנשים ו-65 לגברים. ההחלטה נומקה בכך שהעלאת גיל הפרישה אינה זוכה בתמיכה של החברה ושהמודל המשפחתי המסורתי בפולין מצדיק גיל פרישה נמוך לנשים.

- **דנמרק: נדחתה הרפורמה בגמלה להבטחת הכנסה**
בתחילת 2016 היה אמור להיכנס לתוקף תיקון בחוק הביטוח הלאומי, שלפיו מי שתובע גמלה להבטחת הכנסה יידרש להשתתף ב"פעילות אקטיבית" במסגרת הרשות המקומית (בעיקר פעילות התנדבות), זאת במטרה לעודד מובטלים לחזור לשוק העבודה. התיקון עדיין לא הוחל בגלל מחלוקת בנוגע לאופן הפיצוי שיקבלו העיריות על עלויות הפעלת הרפורמה הזו.

המספרים מספרים: ישראל בעולם (מתוך פרסומי ה-OECD)

חופשת לידה לאב: בישראל, הביטוח הלאומי משלם דמי לידה לאב שהפסיק את עבודתו והוא מחליף את בת זוגו בחלק מחופשת הלידה, כך שסך כל תקופת החופשה המגיעה לשני בני הזוג לא תעלה על תקופת החופשה שהיתה מגיעה לאם, לולא התחלפה עם בן הזוג. לאחרונה נדונה בכנסת הצעת חוק הקובעת שאבות יוכלו לצאת לשישה ימי חופשת לידה, במקביל לזו של האם: שלושה מהם יהיו על חשבון ימי חופשה ועוד שלושה ימי מחלה.

חופשת לידה בתשלום לאבות (בנפרד מחופשה לאם), מדינות ה-OECD וישראל, 2014

ברוב 34 מדינות ה-OECD, מערכת הביטוח הלאומי מממנת לאבות חופשת לידה נפרדת מהאם. ממוצע החופשה לאב הוא 9 שבועות, אך יש הבדלים ניכרים בין המדינות – מימים אחדים באיטליה ויוון עד 52 שבועות ביפן וקוריאה. ישראל היא אחת מ-9 מדינות ה-OECD (בהן גם קנדה, אירלנד או ארצות הברית) שאינה מממנת חופשה לידה מיוחדת לאבות.

יחס ההחלפה למקבל פנסיה: במדינות ה-OECD יחס ההחלפה ברמת ההכנסה השווה לשכר הממוצע (ההכנסה מפנסיה יחסית להכנסה מעבודה שהיתה לעובד במלוא תקופת העבודה) היה 63% לגבר בשנת 2014. בישראל יחס ההחלפה הצפוי יגיע לכ-68%, כלומר גבוה קצת יותר מהממוצע במדינות המפותחות. יחס ההחלפה הגבוה נמצא בטורקיה (105%), בהולנד (96%) ובאוסטריה (92%), והנמוך ביותר במקסיקו (28%) ובאנגליה (38%).

מקורות

- פרסומי מינהל המחקר של הביטוח הלאומי <http://www.btl.gov.il/Publications/Pages/default.aspx>
- OECD Data
- MISSOC: *The EU's Mutual Information System on Social Protection*
- Social Security Administration (SSA) and International Social Security Association (ISSA): *Social Security Programs Throughout the World*
- ISSA : *Social Security Country Profiles*
- ILO : *Social security inquiry database*
- European Commission : *European Social Policy Network*